

List izhaja vsak petek

in velja za navadne naročnike s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat.-pol. društva je naročnina določena v društ. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Matiji Kravanja-i v nunskih ulicah h šte. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s., če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Penzijska blagajnica za ude učiteljskega stanu na ljudskih šolah.

(Dalje in konec).

Če primerjamo temu, kar je došlo se	3508 gl. 25 $\frac{1}{2}$ kr.
to, kar se je izdalo, se	2355 „ 17 „
pokaže se gotovine konec leta še	1153 „ 08 $\frac{1}{2}$ „
in če prištevamo konečne aktivne za-	
stanke se	1034 „ 62 „
pokaže se aktivnega premoženja	2187 „ 70 $\frac{1}{2}$ „
glede pa, da je bilo konec leta tudi	
nekoliko pasivnih zastankov, in sicer	554 „ 73 „

ostaja tedaj konec leta 1872 čistega aktivnega premoženja vendar še 1632 „ 97 $\frac{1}{2}$ „

Ta je izid računa prvega leta; ali mar ni ugoden? in to tem bolj, ker o tem blagodušnem zavodu poprej ni bilo ne duha ne sluha.

Gotovo bi pa znalo mikati učiteljski stan, tudi pozvediti, na kaki podlagi da se bo gospodarilo s tim zavodom v tekočem letu.

V ta namen hočem tedaj tu priobčiti preudarek, ki ga je sestavila tudi deželna računarija za leto 1873.

Dohodki za omenjeno leto so preudarjeni:

1. na aktivnih obrestih	10 gl. 50-kr.
2. „ postavnih doneskkih od zapuščin	600 „ — „
3. „ 10% in 2% odbitkih od plač učiteljskega osebja	3368 „ 21 „
4. „ na deželo spadajočih presežkov pri gospodarjenju se zalogom šolskih knjig	300 „ — „
5. „ globah	50 „ — „
6. „ interkalarjih	30 „ — „

Vsi dohodki preudarjeni so tedaj na 4358 „ 71 „

Stroški za isto leto so pa preudarjeni in sicer:

1. za penzije učiteljem	4046 gl. 87 $\frac{1}{2}$ kr.
2. „ „ učiteljicam	1226 „ 25 „
3. „ „ vdovam	236 „ 25 „
4. „ odprave in pogrebščine	100 „ — „
5. „ podpore in miloščine	53 „ — „
6. administrativne in druge stroške	25 „ — „

Vsi preudarjeni stroški znašajo tedaj skupaj 5687 „ 37 $\frac{1}{2}$ „

in če se tem primerjajo preudarjeni dohodki se 4358 „ 71 „

pokaže se premanjkljeja 1328 „ 66 $\frac{1}{2}$ „

Ta premanjkljeja, ako se tudi vresniči, pokrili se bo popolnoma z aktivnim ostankom poprejšnega leta, in pri vsem tem nakupila se bo lahko še kaka obligacija iz ravno omenjenega ostanka, in če ravno ne več, saj za kakih 500 gl. nominalne vrednosti. Od take obligacije sprejete so že polletne obresti v preudarek, in ta bo začetek skladovnemu premoženju penzijske blagajnice.

V pojasnilo še to:

Skupni znesek preudarjen se 4046 gol. 87 kr. obsega 10 učiteljskih penzij, in sicer: 1 za 100 gol.; 1 za 171: 87 $\frac{1}{2}$; 1 za 262:50; 1 za 312:50; 1 za 315 gol.; 1 za 400 gol.; 1 za 525 gol.; 1 za 560 gol. in 2 po 700 gol.

Penzij učiteljicam je 5, in sicer: 1 za 131:25; 1 za 150 gol.; 2 po 260 gol. in 1 za 425 gol.

Od penzij za vdove znaša prva 78 gol. 75 kr., druga pa 52 gol. 50 kr.; in tretja 105 gol.; med podporami za sirote ste dve, in nakazana je prva do 5. junija 1889, in druga pa do 16. septembra 1890, vsaka po 26 gol. 50 kr. na leto.

Tako je osnovan zalog učiteljskemu stanu na vse strani v veliko korist; kajti učitelju kakor učiteljici oduzeta je skerb za prihodnost kadar ima njim nehati aktivna plača; tako tudi oženjenemu učitelju ne beli skrb las, kaj da bi znalo vse biti z njegovo družinico, ako bi ga nemila smrt ji oduzela; ko bi jo zadela enaka nesreča, ji ostane saj to gotovo, kolikor ji gre po postavi iz te penzijske blagajnice.

Dopisi.

V Gorici 6. aprila. (Dalje in konec). Vsled teh dogodkov (navedenih v prejšnjem listu) je bil izstopil gosp. dr. Lavrič iz dež. odbora in pa iz dež. šolskega sveta. Nasledek tega izstopa pa je bil, da je ostal skoraj celo leto v dež. odboru le en slovenski odbornik, in da je prišel v dež. šolski svet še gosp. dr. Pajer iz dež. odbora, tako da od tiste dobe sedita v dež. šolskem svetu dva laška odbornika, in noben Slovenec. Da to ne zamore biti v korist slovenskim interesom, ni mi treba dokazavati, ker je reč očividna. Le enega zgleđa ne morem zamolčati. Okrajni šolski svet v Tominu je bil namreč sklenil, da se ima v Tominu zidati novo šolsko poslopje, ker dosedanje ne zadostuje po nikakem današnjim potrebam. Akoravno je bil ta sklep potrjen z veliko večino odbornikov, je bil vendar po nekem rekurzu od dež. šolskega sveta overžen, in le odločnemu in modremu postopanju predsednika okrajnega šolskega sveta Tominskega se imajo Tominci zahvaliti, da ni ministerstvo rečeni sklep potrdilo.

Vendar pa se je bila vsled pritožeb in odločbe dež. šolskega sveta ta zadeva tako zavlekla, da se šolsko poslopje do sedaj še ni moglo zidati. To bi se gotovo ne bilo zgodilo, ako bi bil sedel v dež. šolskem svetu pogumen in previden slovenski odbornik iz dež. odbora.

Omenil sem delovanja gosp. Lavrič-a, kolovodja možev „Soče“; omeniti jo treba še delovanje drugih in sicer najprej poslancev gosp. Matija Doljak-a in g. Faganel-a in potem še gg. E. Klavžar-ja in Viktorja Dolnec-a, ker mislim, da s temi sem imenik možev „Soče“ končal.

Gospod Matija Doljak je v deželnem zboru rad veliko govoril in sicer slovensko in laško; pokazal pa je, da slovenskega jezika je le malo zmožen in govoril je res le popačeno slovenščino. Kar se tiče obsežka njegovih govorov morali so ti biti jako plitvi, da mu je celo dopisnik iz Gorice v „Slov. Narodu“ svetoval, naj bi bolj po redko, pa bolj jedernato govoril. (Priletnemu možu in velikemu posestniku se pač ne sme v greh šteti, da se ni tako naučil maternega jezika kakor oni,

ki so to priložnost v mladosti imeli; da se g. M. D. ni ustrašil javno v slov. jeziku govoriti, akoravno ne pravilno, ostane vendar hvalevredno. Ur.)

Gosp. poslanec *Faganel* je sicer redkokrat, pa vsaj lepo domačo slovenščino govoril; sploh moram pritrditi, da je bilo njegovo vedenje v dež. zboru primerno.

Gosp. *E. Klavžar*, uradnik v pisarnici dež. odbora, je kakor ljudje trdijo, med *Sočani* naj urniši in zmožnejši in prav za prav *kolovodja* cele stranke, čeravno kot tak v javnosti gosp. dr. *Lavrič* „figurira“. Prestop gospoda E. Kl. na slovensko stran pa datira še le od leta 1868, od tiste dobe, v kateri je bil imenovan dež. uradnik. Pred tisto dobo je bil on prav marljiv ud *nemškega društva „Concordia“* v Gorici, ker se je djanstveno udeleževal pri predstavljanju nemških iger in pa pri petju nemških pesem, zna biti celo nemške visoke pesni: „Was ist des Deutschen Vaterland“.

Še le, kedar se mu je bilo od slovenske strani pomignilo, da ne bi bil imenovan za dež. uradnika, ako bi ne zapustil rečenega nemškega društva in ne prestopil odločno na slovensko stran, je postal *Slovenec*.

Tudi gosp. *Matija Doljak* šteje le malo let, od kar je na slovenski strani, in ako se ne motim od časa *Šempaškega tabora*; da je on mlad *Slovenec*, to dokazuje faktum, da se ni še sedaj slovenskega jezika do dobrega naučil.

Pa tudi javni *kolovodja Sočanov*, gosp. dr. *Lavrič* je le mlad *Slovenec*, hočem reči, da je le malo let, od kar je postal odločen *Slovenec*.

O njem je znano, da je bil kot odvetnik v Tominu do blezu 1861. leta odločen in navdušen častitelj in proslavitelj nemške kulture; da je v svojem salonu v omikanih krogih nemške pesni deklamoval in da se mu o slovenščini še sanjalo ni.

Okoli leta 1861 so se v njem rodile dve prikazni, ker je bil storil dva prestopa. Pred letom 1861 namreč je bil zapustil katoliško vero in prestopil k veri nemške kulture, k protestantizmu. Komu bi se imelo to spreobrnjenje pripisati, ni natanjko dokazano, ker nekateri to, drugi ono trdijo.

Ako je bila že ta prikazen čudna, pokazala se je še čudnejša druga. Ker je bil namreč on že pred častitelj nemške kulture, pričakovati bi bilo da se jej bode po pristopu k protest. veri še bolj odločno posvetil. To pa se ni zgodilo. V letu 1861 so bili namreč duhovniki v Tominu v zvezi nekaterih rodoljubov osnovali „čitalnico“ po zgledu Ljubljane. V čitalnici so napravljali lepe besede, pri katerih se je vršilo slovensko petje se slovenskim deklamovanjem. K neki besedi povabi nek govornik tudi dr. *Lavriča*, da bi videl, kako Slovenci deklamujejo. *Lavrič* pride k besedi in glej čudež: od tistega časa je prestopil na slovensko stran, jel se je marljivo učiti slovenščine in postal je v letu 1870 javni *kolovodja „Sočanov“* v Gorici!

Pa vendar se od tistega časa g. *Lavriču* v gmotnih zadevah ni dobro godilo, tukaj se spolni pregovor: „vse delo je prazno brez blagoslova iz nebes,“ ker kakor je bil pred obložen z delom, in imel lepe dohodke, da je lahko potoval za kratek čas, tako so se mu jeli zmanjševati po tem dohodki v Tominu, da se je moral dati premestiti v *Ajdovščino* in iz *Ajdovščine* v Gorico.

Popisujeta ga „*Soča*“ in „*Slov. Narod*“ kot *prvega* rodoljuba na Goriškem, in o njem pravita, da vse, blago in denar, žrtvuje za slov. narod. Kar se tiče vverstenja tega ali drugega rodoljuba v prvi ali drugi red, to pripuščam pristojnim krogom. Kar se tiče pa njegovega žertvovanja za narod, tega menda le malo poznamo na Goriškem, ker je o njem znano, da nima premoženja in da so njegovi dohodki le pičli. Omenim pa samo: da, ko bi on vžival res toliko zaupanja med goriškimi Slovenci, kakor „*Soča*“ in „*Slov. Narod*“ med svet trobita, bi moral imeti kot odvetnik dela na kupe in moralo bi vse mergeleti v njegovo pisarnico. V resnici pa je reč na-

robe in njegova pisarnica je prazna. (Da je pisarnica g. dr. L.-a bolj prazna od drugih in njegovi dohodki tedaj pičli, menda vendar, saj deloma, od tcd izvira, da mnogo časa porabi z delovanjem na nar. polji. Ur.)

Kar se mora pa priznati „*Sočanom*“ je to, da so osnovali časopis „*Soča*“; drugo vprašanje pa je to, iz kakega namena so jo osnovali, posebno, ako se ozir jemlje na njenega urednika, kateri je trgovec, in znano je, da trgovci znajo dobro svojo robo prodajati. Toda kmalu bi bil pozabil omeniti urednika „*Soče*“, gosp. *Viktorja Dolencea*, kar bi bilo temu pripisati, da je on še le konec leta 1872 postal odločen mož „*Soče*“, ker še v letu 1871 je *dogovorno* z *Tonkljem* na to delal ali saj kot takega se *kazal*, da bi se bil stari odbor društva „*Soče*“ svojemu poslu odpovedal in da bi se volil nov odbor iz obeh strank, tako da bi se bile obe v skupno delovanje na narodnem polji zedinile. Tudi je bil imenik novega odbora z dr. *Tonkliem dogovorno* sestavil; a vendar ni bilo na imeniku niti imena g. dr. *Lavriča* niti g. *E. Klavžarja*!

Akoravno se sedaj možje „*Soče*“ tako vedejo, kakor da bi bili vse rodoljube in vse delovanje na slovensko-narodnem polji v zakup vzel, in vsakega rodoljuba črnijo, ki noče se njihovi diktaturi podvreči, vendar se ne more prerokovati, kolikor časa bodo v narodnosti delali, ker je njih prestop na slovensko stran le mlade dobe. Omenil sem, da hočejo imeti oni *diktaturo* in to dokazem s tem, da povem, kako je bila stranka starih na Goriškem dvakrat ponudila prijazno roko k spravi, to je bilo l. 1871 in pa konec leta 1872, in da so bili *možje „Soče“* vsakokrat ponudbo sprave zavrgli. Pokazali so pa s tem, da jim nij za zedinjenje mar, ampak, da hočejo oni gospodovati in da toraj po *diktaturi* hrepenijo.

Ker sem vse dokazal, kar sem bil v začetku dopisu obljubil in resnično *može „Soče“* popisal, mi ne ostane drugega, kakor z vprašanjem skleniti: Kako more „*Soča*“, glasilo *teh možev*, zgoraj popisane stare rodoljube, ki z njimi nočejo v en rog trobiti—imenovati sebično svojat?!—in: „tem možem „*S.*“ naj bi ostala osoda gor. Slovencev še na dalje izročena—??!!

Iz Dutovelj, 1. maja. Mir vam bodi! — Zlate, zlasti o velikonočnih praznikih nam tolikrat ponavljane besede! — V naši občini je kraljeval in še kraljuje ta blagodejni Božji dar v kljub dopisom v „*Soči*“ in „*Narodu*.“

Mi studimo sleherni razpor, ne maramo strankovati; pošteno pa složnost in resnični mir ljubimo. — Prečuditi se pač ne moremo, da „*Sedmerica*“ naših sosedov se tako neznanško v „*Soči*“ repinči, kakor da bi celo gnjezdo razdraženih sršenov v laseh imela. Kaj je temu uzrok. — Naš dušni pastir se svojo pridigo! — Tako si domišljujejo ti „*Sedmaki*.“ — O strašanski Gospod! Izmed sto in sto poslušalcev ste celim sedmerim možem se svojim govorom tako silovito podnetili, do so uže dvakrat v „*Soči*“ hladila hlepno iskali. — Tudi mi smo ono isto pridigo pazljivo poslušali, sprejeli jo pa brez najmanjšega razžaljenja; kajti beseda je bila splošna — prosta osebnostij. — In kdor našega gospoda le količkaj pozna, mora pritrditi, da so svojemu poklicu iskreno zvesti, značajni, miroljubni in za našo vsestransko korist neutrudljivi. — Cerkev, šola, vsa tukajšna duhovnija je po njih hvalevredni delavnosti se ve da v složnosti se sosedu, kakor prerojena. Mnogo požlahtnjenih sadonosnih drevesc so nam zastonj dali, na stotero vsakovrstnih svetno koristnih in k pobožnosti budljivih knjižic in molitevnih bukvic je roka tega blagega gospoda ne le po naši duhovniji, ampak po vseh bližnjih in daljnih soseskah nesebično delila. — Taki so naš od vseh znancev občesposlovani gospod. — Čemu tedaj toliko hujskanja in grdenja po „*Soči*“ zoper njega? — Bodimo zadovoljni, da tako blagodušnega duhovna imamo in živimo v lepem miru med seboj. — *Andrej Šuc* l/r., podžupan; *Luka Štok* l/r., podžupan; *Andrej Širca* l/r., *Miha Kompare* l/r., *France Raubar* l/r., *Anton Tavčer* l/r., občinski starašnje; sledijo podpisi še 4 občanarjev.

Ogled.

Avstrija. Dunajska razstava, ptuji careviči in kraljeviči na Dunaji, cesar Viljem v Petrogradu, volilne agitacije, dajajo vsem časopisom dovolj gradiva da svoje predale polnijo. Svetovno razstavo na Dunaji so Nj. Veličanstvo 1. maja osebno slovesno odprli. Razstave začetek se mora pripisati velikodušnemu činu Nj. Veličanstva svetlega cesarja, njena izpeljava in njene pomanjkljivosti pa ustavaški pohlepčnosti po gospodstvu in njenemu preziranju državo-pravnih dežel in kronovin.

Razstava sama na sebi je velikanska in stane državi čez 12 milijonov goldinarjev, katere stroške bodo morali vsi državljani prenesti, dobiček pa bo imel le Dunaj in inostranci. Ali bo imela razstava tisti vspah na avstrijske gospodarske obrtnijske okoliščine, kakor bi ga imeli pričakovati po tolikih stroških in kakor ga nam obetujejo ustavaški listi, bo prihodnost kazala. Mi dvomimo na tem in z nami vsi listi državno-pravne stranke; kajti glede razdeljenja v razstavo poslanih umov - in delotvorov avstrijsko - ogrske države, kaže se, kakor v politiki, tudi tukaj novo-črni dualizem. Ogersko kraljestvo ima svoj oddelek, vse druge dežele in kronovine so pa skupaj brez razločka. To preziranje drugih kronovin v Cislajtaniji občuti posebno pemsko kraljestvo.

Da bodo nemški ustavoverni listi slavili *nemškega careviča* na vso moč, to smo že naprej povedali. Po njih popisovanju bi moral biti vzor človeške lepote in vladarske modrosti; vendar mirno misleči ne najdejo na njem posebne razumevanja vojaškega ustroja. Še več imajo oni listi opraviti z njegovim očetom, *cesarjem Viljem-om*, kojega ruski dvor na vse mogočne čine slavi. Da sta si ruski cesar Aleksander in Viljem velika osebna prijatelja, je že davno znano. Osebno prijateljstvo in osebne simpatije vladarjev pa vplivajo močno na politiko dotičnih držav, čeravno ne tako, kakor nekdanj. Govori se sicer o neki zvezi (aleanci) med rusko, nemško in avstrijsko-og. državo, pa te dozdevne zveze so današnje dni kratkega obstoja, nar manj se je pa zanašati na odkritosrčnost in obljube nemške vlade. Svetovna razstava v Parizu je v tem oziru jasen dokaz.

Volilna agitacija se razvija in razširja vedno krepkeje na obeh straneh. Ustavoverni listi opominjajo svojo stranko k složnosti in si ne prekrivajo nevarnosti, koja jim žuga po državo-pravni stranki. Obe stranki ste že imeli svoje shode in postavile volilne odbore, tako na Pemskem, Moravskem, Koroškem in drugod. Da bi le državo - pravna stranka bila povsod složna in bi domače prepire na stran pustila, zmaga je njena. Vznemirilo nas je sporočilo o češkem, demokratičnem društvu v Pragi, kojega razprave žugajo povod dati k razporu med Staro — in mladočehi. Veselejše novice dohajajo iz Ljubljane.

Delegaciji niste še imeli skupnih sej; odbor cislajt. delegacije je mehkejši, ogrski trdeji pri zahtevah skupnih ministrstev. Tako ni odobril ogrski odbor vojnemu ministerstvu svoto 480.000 gold., potrošeno l. 1870 za vojaško granico.

Ziemalkowski, ki že pred ni imel zaupanja pri svojih rojakih, mora že zdaj grenke požirati tudi od ustavovernih krogov. To je sad breznačelnega postopanja.

Vnanje države. Na *Francoskem* si ne dajo miru konservativni republikanci, da je bil v Parizu voljen Barodet. — Zdaj se delajo priprave za volitve razpisane še v štirih ostalih okrajih. Nar brže zmagajo tudi tu skrajni republikanci.

Da se kons. stranki tla vdirajo pod nogami, to se mora pripisati le njeni in Thiers-ovi omahljivosti.

Na *Italijanskem* je hotelo ministerstvo Venosti - Lanza odstopiti. Povod k temu je nenavaden. Zbornica je tirjala 23 milijonov, da se napravi vojaško pristanišče v Tarantu in da se Italija obroži proti vsakršnemu napadu (bojijo se

Francoske, ko okreva, in imajo slabo vest), ministerstvo pa ni hotelo to dovoliti in za to je prosilo za odpust. Kralj pa odpusta ni sprejel, ker ni bilo najti mož, da bi bili pri takih okoliščinah voljni, ministerstvo prevzeti. Da bi bilo ministerstvo tako miroljubno in svesto si mira od zunaj, ni verjeti, pa boji se vznemiriti že zdaj Francosko.

Domače novice.

(*Zastavo kat. društva v Gorici*) so blagoslovili Nj. prevzišenost knezo-nadškof preteklo nedeljo, 4. t. m. o 1/2 12 uri v pričobnilnega ljudstva, ki se je k tej redki svečanosti sešlo. Obredi so trajali dober četert ure. — Skupnega obhajila se je vdeležilo v veliki cerkvi okoli 500 oseb in ravno toliko tudi pri sv. Ignaciji.

(*Morilni napad*). — V ponedeljek 5. t. m. sta se sperla v neki krčmi pri Štracicah pek M. Miheluc s Pevme in zidar A. Brandolin iz št. Lorenca (pri Muši) in je pek M. zidarja B. nevarno z nožem v prsa zabodel.

Razne vesti.

— *Vinorejcem* živo priporočamo, naj pridno žveplajo trto in to za časa, kakor smo že naznanili v „Glas“-u. Dobre žveplo se dobi pri Gašp. Ghitter-ju v Raštelu v Gorici.

— „*Soča*“, ki se je v 18. l. hudo ravsala se „*Stekli-novičem*“, je menda zdaj sama popolnoma zbesnila (stekla) — moral jo je dobro vjesti. — To kaže njeno „*poslano*“ v 19. listu, in to se je zgodilo že spomladi, kaj bo še le na polletje?!

— *Grof Filip Dandini*, sodnijski adjunkt v Tržiču, pride k okrožni sođnji v Gorico.

— *Lek proti upičenju čebel* naznanja „*Gosp. dalm. list*“. — Nekega čebelarja je upičila čebela, kar vzame smodko iz ust, dotakne z vlažnim koncem smodke upičeno mesto, katero potem ni ne oteklo ne bolelo, samo nekoliko srbelo. To e večkrat poskusil, vsakikrat želo izdrl pa s tabakovim sokom pomazal — z nekim srbenjem je vse minulo.

— *San Salvador*, mesto sè 40.000 prebivalci v Ameriki, je potres od 4. do 19. marca takó razrušil, da v nobeni hiši ni varno stanovati. — Trdnejši zidane hiše so v obče več poškodovane nego bolj lahko zidane — samo neke lesene bajte so ostale. — Ljudstvo cele dežele, na 20 milij. v okolici, je nočilo pod milim dalj časa, zato je pa le kakšnih 50 ljudi mrtvih in okoli 150 močno na telesu poškodovanih. — To mesto mora imeti neki prav ugodno lego, ker dasiravno je bilo v 150 letih 9 krat po potresu posuto, hoče vendar ljudstvo ravno tam na razvalinah zopet mesto sezidati.

— Kakor sporočajo novine je *posledni mraz* celó škodoval posebno na Francoskem, kjer je posmodil v nekaterih okrajih ves trtni zarod. — V obče je obilno škodoval po celi Franciji, v Avstriji in na Ogerskem. — Vino bi utegnulo imeti drugoč pošteno ceno.

— *Zvita ciganka*. V Perenji na Ogerskem je ciganka povedovala vasčanom, da bodo uradnije konfiscirale (zaplenile) svinske krače, slanino, sploh vso svinjino, ker se po tej širijo kozce po deželi. — Lahkoverne vasčane je ciganka uverila. Ljudstvo začne poskrivati in zakopavati mesnino —; ciganka je to, kar je bilo po dnevi skrito, po noči pa v svoj prid izkopovala. —

Poslano.

Od levega brega Soče, dne 5. maja. — V 18. številu le-tošnje „*Soče*“ je grdo napaden obče priznani rodoljub v rubriki: „*Poslano*.“ Ker pa o tem poslanem ni brati pri „*Soči*“ posebno navadne opazke uredništva, da za take dopise ne prevzame odgovornosti, sme se po tem soditi, da je ta dopis le izdelek „*Sočine*“ fabrike v Gorici, čeravno je spodej citati: „*duhoven*“. Da „*Soča*“ kaj takega v svojih predalih prinaša,

temu se nikdo ne bo čudil, kdor ve, da si je društvo i časopis „Soča“ nalogo postavilo, črniti, obrekovati in grditi vse rodoljube, kateri nočejo v njen rog trobiti in ki so jej na poti, ter vničiti posebno v tistem poslanem napadanega rodoljuba, ker ona ima geslo porabiti vsako sredstvo, da le pelje do si postavljenega vspeha. Čuditi bi se bilo, ako bi zares bil tistemu „Poslanemu“ kak duhoven svoje ime posodil. Zakaj? bom koj povedal. „Sočin“ urednik in njeni patroni namreč slišijo k: „učenjaškemu shodu“. Kaj je to, bo marsikteri popraševal? Evo ti odgovora. Učenjaški shod je iz Beča v Gorico importirano dete pregrete dijaške fantazije in pogreto društvo: „collegium nocturnum matutinum“. To društvo so bili osnovali slovenski dijaki na Danaji v dobi „meščanskega ministerstva“.

Ti dijaki so se shajali o odločenih večerih v neko krčmo, kjer so „na kredo“ pili in jeli. Proti polnoči so pa njih društveno službo opravljali. To je bila „persiflacija“ (hudobno pačenje) naj svetejše službe Božje katoličanov—sv. maše. Imeli so oni visokega duhovna („Hohen-Priester“), dijakone in pridigarja.

Proti polnoči so začeli mašo brati, v kateri se je bral list (epistel) evangelij in se je imela pridiga v zasmehovalnem smislu. Končalo je vse z darovanjem (Opfergang). To je bilo v tem, da so postavili steklenico od bokala, z vinom napolnjeno, na mizo, potem jo je vsaki poljubil pa daroval kak sold; nabrane denarje so pa potem društveniki skupno zapili. Mnogokrat so se darovi tudi po krčmi nabirali od neudov, katerim je bilo potem dovoljeno, da so smeli celi službi navzoči biti. Pri tem društvu so imeli udje posebna imena. Med društvenike so štel tudi nekega učiteljskega pripravnika. Ta si je bil zvolil ime: „P..s“ Zdi se, da je ravno ta gospod bil med tistimi, kateri je o priliki, ko je prišel kot šuplent v Gorico, ono društvo tukaj pogrel pod imenom „učenjaški shod.“

Kdor je „Sočo“ prebiral, temu zna biti v spominu, da je ona večkrat poročala „o učenjaškem shodu“ v Gorici, v vipavskem trgu, v Ajdovščini itd. No ljubi bralci, sedaj veste, kaj pomeni tako imenovani „učenjaški shod“, čegar glavni namen je norčevati se s sv. mašo, naj svetejšim opravilom sv. katoliške cerkve.

Da je kaj takega počejala nepremišljena i nezrela mladina v Beču, bi človek še ne zameril toliko, a da to počinjajo možje, kateri se štejejo med prve rodoljube na Goriškem, kakor n. pr. oče L. in pa možje, koji hočejo biti odgojitelji mladine in jo v vedah i npravnosti in lepem vedenju podučevati, kakor na priliko omenjeni „P.“; to ne zamore noben pameten človek prizanesti.

Ako je tedaj kak duhoven še res tako nepremišljen, da svoje gerdivne dopise v „Sočo“ pošilja, nadejam se, da ga je popisovanje „učenjaškega shoda“ „Sočomanije“ ozdravilo, in če sem to dosegel smem zadovoljen biti.

—0—

Poslano.

Iz ipavske doline, 6. maja 1873. — (Dr. Lavrič.) Pri nas v dve stranki: v versko-narodno in zgolj narodno-liberalno razcepljenih Slovencih je postala menda od Angležev posneta navada, da se lastnosti voditeljev raznih strank v očigled kake volitve po časnikih razglašajo, in sicer se navadno le senčne strani nasprotnega kandidata ali voditelja nasprotne stranke svojim čitateljem pojasnujejo. Zarad tega, ker je „Soča“ v „poslanem“ (18. l.) dr. Tonkli-ja mračno stran posvetila, naj bode na enaki način tudi meni dovoljeno, da tudi jaz še bolj temno stran dr. Lavriča v „Glasu“ vernim Slovencem pokažem.

*) G. dr. Tonkli je nam na naše vprašanje zagotovil (in razložil), da one v „Soči“ (l. 18.) navedene privatne izjave, so zvite in z neresnico zmešane, koje v teku govora niso imele podtaknjene pomena; gledè pa tega, kako on zasebno cerkv. zapovedi spoštuje, da je on sam za to Bogu in cerkvi odgovoren. Mi dopisniku „S.“ (ako je res duhoven) le to še povemo, „da je ložeje grajaje podirati, kakor sodelovaje zidati.“ Mi katoličani in sosebno duhovni moramo biti v današnjih sv. veri in cerkvi sovražnih časih veseli, da se kdo izobraženih svetnih mož in odličnih rodoljubov ne boji, javno in odločno se postaviti na stališče katoliške cerkve. Ur.

Ako je res, kar oni duhoven dr. Tonkli-ju očita, o čem pa močno dvomim, da je tako, *) bo že on sam vedel, kako se mu je treba odsihmal vèsti nasproti tistim, ki mu svoje zaupanje skazujejo. Lep nauk je pa ono očitanje tudi za (liberalne) Sočane, kakšen ne sme biti noben narodov voditelj, ki hoče neomejeno zaupanje uživati. Dr. Tonkli-ju pa ne ostane drugega, nego da koliko toliko popravi, v čemur se je kdo nad njim spotikal, in to lahko stori, ker odpadnik vere on vender še nikakor nij, ako bi bilo tudi vse tako, kakor mu „Sočin“ dopisnik očita.

Pač je pa voditelj Sočine stranke v tem (verskem) oziru obžalovanja vreden, ker je javno od katoliške vere že v svoji moški starosti odpadel in k luteranstvu, pa ne iz kakega prepričanja, prestopil. Da nij iz kacih prepričalnih (!) nagibov k tistemu pristopil, pričujejo njegove lastne besede, „da so vse tri vere, tako razodeta katoliška kot luteranska in razkolniška od izvornih in prvotnih Jezusovih naukov odstopile ter da prave vere ni več na svetu“.

Tudi se je izjavil, da kršanstvo je preidealno in nepraktično. V kakšnega črnega ali belega (slovanskega) boga veruje, — soditi ga po teh besedah — še menda sam ne ve. Katekizma se po tem takem ni nikoli temeljito učil ta čudni pa redki luterski (ali kaki?) slovenski domoljub, ki se pa vender s pomočjo svojih liberalnih prijateljev katoliškemu narodu za voditelja in poslanca vsiljuje. (Ko bi ne kazal v djanju domoljubja, kateri Slovenec bi se še kaj nanj kot na odpadnika oziral?)

Tudi on je v družbi v pričó enega duhovna v D. pa-peža, in celibat **) grdil, je ud učenjaškega shoda, v katerem se obredi sv. maše na smeh predstavljajo... Je tedaj že „pošten (?) liberallec“ ter vreden, liberalne, ne pa katoliške Slovence pred vlado zastopati. Jaz ga sicer zarad njegovega odpada ne obsojujem, tudi ne smem — Deus est qui judicat — ampak ga le pomilujem, ker ta njegov velepomisljivi korak, (ako se ne verne zopet pa s prepričanjem v naročje vere svojih prededov,) škoduje naj bolj njemu samemu pa vernemu narodu, kojemu ne sme nikakor vse eno biti, je li njegov zastopnik „ktere koli vere ali nevere“?

In dr. Lavrič naj bi nas še v državnem zboru zastopal!? Mi vidimo vsaki dan, kako liberalizem v novem nemškem cesarstvu, v Italiji in v Svici cerkveno edinstvo in življenje razdirajoče postave kuje, in mar bo kdo tajil, da vtegne kaj enacega s časoma tudi v dunajski lesenjači na dnevni red priti, komur je cerkvi sovražni duh tolikih ljudskih zastopnikov kolikaj znan? Kako bi zamogel o taki priliki katoliške koristi en odpadnik zastopati, tega mi verni slovenski domoljubi pač ne umevamo! Ako bi tako slov. libera'ci svojega moža in boga v državni zbor spravili, bi si morali pač mi verni primorski Slovenci pred katoliškimi narodi skoraj sramovati. Zgolj narodna (in brez-verska) podlaga bi znala biti za Primorce draga in sramotna poskušnja, zanj pa morda — dobičkarija.

Kar je oče Lavrič za narodnost na Goriškem storil, smo mu sicer hvaležni, a zarad onega koraka vender le ne more in ne sme vernih Slovencev v državnem zboru zastopnik postati! Zarad tega goriški Slovenci, in ti novo narodno društvo „Gorica“ pozor, da si pred celotno vernim narodom lica osvetlimo ter da si vselej, (ako bi res tudi tukaj imelo veljati, kar pa menda ni:) — inter duo mala minus— t. j. med dvema zli, rajše manjše zlo izberemo. Dixi!

Domo-in veroljub.

**) Ker njega celibat ne veže, ne umem, zakaj je ostal do sedaj — stari fant! Pis.

Listnica uredništva. Popravek. Med drugimi tisk. progreski v zadnjem (18. l.) „Glasu“ so izpuščene v odd.: „Dom. Nov.“ pod naslovom: „Šmarnice“ besede: (smarnice -- so se letos začele tudi v vel. cerkvi v laškem jeziku. — Gosp. M. K. v Krepljab; Prihodnjič; g. A. Č.: Hvala; pa za zdaj ne še, več pismeno. — Darovalcem za n. zv. na sv. G. in za spominke: Prih.